

АҚПАРATTЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ
«ӨҢІРЛІК ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САММИТ 2026:
ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ТҮРАҚТЫ БОЛАШАҒЫНА ҚАТЫСТЫ ОРТАҚ
КӨЗҚАРАС»

Әтетін күні мен орны	2026 жылғы 22-24 сәуір, Астана, Қазақстан Республикасы Жоғары деңгейдегі әлемнің жетекші көшбасшыларының қатысуымен өтетін сегмент : 2026 жылдың 22-23 сәуірі.
Бастама	<p>2026 жылғы Өңірлік экологиялық саммитті (ӨЭС 2026) БҰҰ-мен серіктестік негізінде өткізу бастамасы Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2023 жылғы БҰҰ Бас Ассамблеясының 78-ші сессиясында ұсынылған болатын.</p> <p>Президент Тоқаев 2025 жылғы БҰҰ Бас Ассамблеясының 80-ші сессиясында саммиттің 2026 жылдың сәуір айында Астанада өткізілетінін растиады.</p>
Халықаралық қолдау	<p>Саммит халықаралық серіктестерден кең қолдау алды, оның ішінде БҰҰ, ЭЫДҰ, ИРЕНА, ХЭА және басқа да үйымдар. Біріккен Ұлттар Ұйымы 2023 жылғы 19 желтоқсанда қабылдаған Бас Ассамблеясының 78/147 қарапында «Орталық Азия экологиялық сын-тегеуріндеріне қарсы түру: өңірлік ынтымақтастық арқылы тұрақты даму мен гүлденуді қамтамасыз ету» деп атап алған мәселелеге қолдау білдірді.</p> <p>Бастамаға қолдау да бірқатар маңызды саяси құжаттарда, мемлекет басшылары деңгейінде бекітілді:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Түркі мемлекеттері үйымының Карабах декларациясы (2024 жылғы 6 шілде, Әзербайжан); • Орталық Азия мемлекеттері басшыларының Алтыншы Консультативтік кездесуі туралы Бірлескен декларация (2024 жылғы 9 тамыз, Қазақстан); • Түркі мемлекеттері үйымының Он бірінші саммитінің Бішкек декларациясы (2024 жылғы 6 қараша, Қырғызстан). <p>2025 жылы бұл бастама Астана халықаралық форумының өтүі барысында, БҰҰ Бас хатшысы Антониу Гутеришиштің қатысуымен Орталық Азия мен Ауғанстан үшін Тұрақты даму мақсаттары жөніндегі БҰҰ Өңірлік орталығының ашылу салтанатында, сондай-ақ Түркменстанда өткен теңізге шығу мүмкіндігі жоқ дамушы елдер жөніндегі БҰҰ-ның Үшінші конференциясы аясында одан әрі халықаралық мойындауға ие болды.</p>

Саммитің мақсаты	<p>Климаттық және экологиялық сын-қатерлерді еңсеруге бағытталған өнірлік тәсілді айқындастынын, келісілген әрі тиімді шешімдер мен тетікттерді өзірлеу. Бұл ретте табиғи деградацияның жаһандық символына айналған Арап теңізі трагедиясы мен Каспий теңізі деңгейінің тұрақты төмендеуіне ерекше назар аударылады. Сонымен қатар, бейімделу шараларын қолдауға, төмен көміртекті технологияларды дамытуға және өнірдің экологиялық орнықтылығын нығайтуға бағытталған «жасыл» қаржыландыруға деген Орталық Азияның нақты қажеттіліктерін қалыптастыру басты басымдықтардың бірі болады.</p>
Саммитің пайдасы	<p>Саммит мемлекеттер, халықаралық үйімдар, ғылыми және іскерлік қауымдастықтар арасындағы ынтымақтастықты нығайта отырып, диалог пен өнірлік ынтымақтастыққа арналған алаң қалыптастырады.</p> <p>Ол өнір үшін басым экологиялық мәселелер жөніндегі хабардарлықты арттыруға, практикалық шешімдерді айқындауға және өнірдің тұрақты дамуына бағытталған болашаққа арналған бірлескен іс-қимыл жоспарларын қалыптастыруға ықпал етеді.</p>
Күтілетін нәтижелер	<ul style="list-style-type: none"> - Орталық Азия мемлекеттері басшыларының экология және тұрақты даму саласындағы өнірлік ынтымақтастық жөніндегі Бірлескен декларациясын қабылдау - Орталық Азияның тұрақты болашағына арналған БҰҰ агенттіктерімен бірлескен Өнірлік іс-қимыл бағдарламасын (2026–2030 жж.) бекіту, оның ішінде Саммиттің тақырыптық бағыттары бойынша өнірлік бастамаларды қамту. - Саммиттің басым бағыттары бойынша жаңа экологиялық жобалар мен бастамаларды іске қосу
Халықаралық серіктестер	<p>БҰҰ, үш Рио-конвенциясының хатшылықтары (БҰҰ-ның Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясы, Биологиялық әртүрлілік туралы БҰҰ Конвенциясы және Шөлрейттенуге қарсы күрес туралы БҰҰ Конвенциясы), БҰҰ ЕЭК, БҰҰ Даму бағдарламасы, БҰҰ-Хабитат, ЮНЕП, ЮНИСЕФ, ЮНФПА, ФАО, ЮНЕСКО, ЮНИДО, ДМҰ, ХЕҰ, ЭҮДҰ, ХЭА, ИРЕНА, АДБ, ДБ, IMWI, ДДСҰ, SWITCH-Asia.</p>
Қатысуши елдер мен қатысуышылардың болжамды саны	<p>Орталық Азия елдерінен, Еуропалық Одақтан, Шығ мүшеббі мемлекеттерден және Таяу Шығыс елдерінен шамамен 1500 қатысуышының келуі күтіледі.</p>

САММИТ КҮН ТӘРТІБІНІҢ НЕГІЗГІ ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТТАРЫ

1. Климаттық өтуді қолдау	<p>Басты бағыт: энерготиімділікті арттыру, парниктік газдар шығарындыларын қысқарту және төмен көміртекті технологияларды енгізу.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: парниктік газдар шығарындыларын қысқарту бойынша өнірлік ынтымақтастықты дамыту, жаһартылатын энергия көздерінің үлесін арттыру, энергия тиімділігін жоғарылату және жаһандық климаттық мақсаттар мен БАӘ Консенсусының (COP28) талаптарына сәйкес төмен көміртекті өнеркәсіпті дамытуға жәрдемдесу.</p>
2. Экологиялық және табиғи тәуекелдерге бейімделу және экономикалық орнықтылық	<p>Басты бағыт: климаттық тәуекелдерден қорғау бойынша бірлескен шаралар, мұздықтарды сақтау, қауымдастықтар мен осал экожүйелердің климаттық өзгеруіне бейімделу үшін білім, үздік тәжірибелер мен технологиялар алмасуды жандандыру.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: экологиялық апattар мен табиғи зілзаларапардан келетін экономикалық залалды азайту.</p>
3. Азық-түлік қауіпсіздігі және өнір экожүйесі	<p>Басты бағыт: ауыл шаруашылығының экологиялық тәуекелдерге осалдығын және жер, су мен энергия ресурстарын басқаруда үйлестірілген іс-қимылдардың қажеттілігін ескере отырып, өнірлік ынтымақтастық арқылы азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету және орнықты агроэкожүйелерді дамыту.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: табиғи ресурстарды кешенді басқаруды интеграциялау, климаттық және көші-қон тәуекелдерін жан-жақты есепке алу арқылы Орталық Азияда экологиялық және өлеуметтік тұрғыдан теңгерімді, орнықты азық-түлік жүйелерін қалыптастыруға жәрдемдесу.</p>
4. Табиғи ресурстарды орнықты басқару	<p>Басты бағыт: экожүйелерді сақтау, су ресурстарын басқару, Аral және Каспий теңіздерін сақтау бойынша бірлескен іс-қимылдар.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: өнірдің экологиялық қауіпсіздігін нығайту және ресурстарды болашақ ұрпақ үшін сақтау.</p>

5. Атмосфералық ауаның ластануымен күрес және қалдықтарды басқару	<p>Басты бағыт: айналмалы экономика қағидаттарын енгізу, атмосфералық ауаның ластануын және шанды дауылдарды азайту, қалдықтарды қайта өндөуді дамыту.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, денсаулыққа түсे�тін жүктемені төмендешу және қалалардың экологиялық орнықтылығын арттыру.</p>
6. Экологиялық амбицияларға қол жеткізу тетіктері	<p>Басты бағыт: экологиялық қаржыландыруды дамыту, технологиялар трансферті, Париж келісімінің нарықтық тетіктеріне қатысу.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: инвестицияларға, технологияларға және ашық әрі сенімді есептілік жүйелеріне қолжетімділікті қамтамасыз ету.</p>
7. Әділетті және инклюзивті өтпелі кезең	<p>Басты бағыт: осал топтарды қолдау, жаңа жұмыс орындарын құру, гендерлік тенденкті ілгерілету, кадрларды қайта даярлау және біліктілігін арттыру.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету және «жасыл» экономикаға көшу кезеңінде жұмыскерлер үшін тәуекелдерді азайту.</p>
8. Экологиялық және цифрлық құзыреттер	<p>Басты бағыт: экологиялық ағарту, цифрлық шешімдер және табиғи ресурстарды орнықты басқару үшін жасанды интеллект алгоритмдерін қолдану.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: өнір халқының экологиялық хабардарлығын арттыру және табиғи ресурстарды басқару жүйесіне жасанды интеллектіні енгізу.</p>
Өнірлік және халықаралық консультациялар	
Алматы, Қазақстан 2025 жылғы 13 наурыз	ӨЭС 2026-ға дайындық жөніндегі бірінші өнірлік консультация Орталық Азияның барлық елдерінің өкілдерінің қатысымен өтіп, Саммит өткізу бастамасының негіздемесіне және дайындық жұмыстарының басталуына арналды.
Самарқанд климат форумы Самарқанд, Өзбекстан 2025 жылғы 5 сәуір	Екінші өнірлік консультация өнірлік экологиялық ынтымақтастықты нығайтуға бағытталып, Орталық Азия елдерінің экология саласына жауапты ведомстволары басшыларының қатысымен жоғары деңгейдегі диалог форматында өтті. Кездесу қорытындысы бойынша өнірлік жобалар пулын қалыптастыру үсүнүлді.

<p>Климаттың өзгеруі мәселелері бойынша Орталық Азия конференциясы «Орталық Азиядағы өнірлік және ұлттық іс-қимыл арқылы климаттық қаржыландырудың жаһандық мақсатына қол жеткізу» Ашхабад, Түрікменстан 2025 ж. 13–15 мамыр</p>	<p>Үшінші консультация өнір үшін аса өзекті климаттық тәуекелдерді және осындай тәуекелдерге дең қою тетіктеріне қатысты тәсілдерді талқылауға мүмкіндік берді.</p>
<p>Мұздықтарды сақтау жөніндегі 2025 жылғы жоғары деңгейдегі халықаралық конференция Душанбе, Тәжікстан 2025 ж. 29–31 мамыр</p>	<p>Төртінші консультация ғылымды ӨЭС 2026 күн тәртібіне және өнірдің климаттық саясатына тұтастай интеграциялауға бағытталды.</p>
<p>БҰҰ Климаттың өзгеруі туралы негізdemelіk конвенциясы шеңберіндегі ғылыми және техникалық консультациялар жөніндегі қосалқы орган мен іске асыру жөніндегі қосалқы органның 62-сессиясы (SB62) Бонн, Германия 2025 ж. 16–26 маусым</p>	<p>Бесінші консультация Орталық Азия үшін өнірлік жобалар пулын қалыптастыру, ғылыми ынтымақтастық желісін құру және климаттық қаржыландыру тетіктерін өзірлеу мәселелерін талқылауға арналды.</p>
<p>Орталық Азия елдерінің экологиялық ведомстволары министрлерінің RES тұжырымдамасын бекіту жөніндегі кездесуі Ақтау, Қазақстан 2025 ж. 1–2 тамыз</p>	<p>Кездесу барысында Саммиттің жаңартылған Тұжырымдамасы, сондай-ақ экология және тұрақты даму саласындағы өнірлік ынтымақтастық туралы Орталық Азия мемлекеттері басшыларының Бірлескен декларациясының жобасы ұсынылып, мақұлданды. Сонымен қатар 20-дан астам өнірлік бастамадан тұратын тізбе қалыптастырылды.</p>

<p>ӨЭС 2026-ға дайындаудың жөніндегі халықаралық үйымдарға арналған брифинг, Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясының 80-сессиясы</p> <p>Нью-Йорк қ., АҚШ, 2025 жылғы 25 қыркүйек</p>	<p>БҮҮ-мен серіктестікте өнірлік экологиялық бастамаларды іске асыру жөніндегі 2026–2030 жылдарға арналған Іс-қымыл бағдарламасының жобасы таныстырылды. Бағдарлама климат пен экология саласындағы инвестициялық портфель тұжырымдамасын қалыптастыру, табиғатқа негізделген шешімдер, экологиялық қызметтің нәтижелілігіне өнірлік шолу жүргізу, айналмалы экономика және басқа да негізгі өнірлік бастамаларды қамтиды. Бағдарлама Орталық Азияның орнықты болашағына қатысты ортақ көзқарасты айқындалды.</p>
<p>БҮҮ Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясының Тараптар конференциясының (БҮҮ КӨНК) 30-сессиясы (COP30)</p> <p>Белен, Бразилия, 2025 жылғы қараша</p>	<p>2025 жылғы 15 қарашада Халықаралық көші-қон үйымымен (МОМ) бірлесіп «Климаттың өзгеруінен туындаған көші-қон және Орталық Азияда “жасыл” дағдыларды дамыту: Өнірлік экологиялық саммит – 2026 жолында» тақырыбында қосымша іс-шара өткізілді. Іс-шара климаттық өзгерістерге байланысты көші-қон мәселелерін шешудің өнірлік тәсілдерін көрсетуге, «жасыл» құзыреттерді дамытуға, жаңа жұмыс орындарын құруға және халықтың бейімделу әлеуетін нығайтуға бағытталды.</p> <p>2025 жылғы 18 қарашада Потсдам климаттық өзгерістерді зерттеу институтымен (PIK), Гейдельберг жаһандық денсаулық институтымен (HIGH) және БҮҮ Халық қорымен бірлесіп «Климаттың өзгеруі, денсаулық және Орталық Азиядағы еңбек өнімділігінің төмендеуі» тақырыбында іс-шара үйымдастырылды. Іс-шара аясында PIK-тің (климаттың өзгеруінің еңбек өнімділігіне әсері), HIGH-тің (климаттық өзгерістердің психикалық денсаулыққа әсері) және БҮҮ Халық қорының (аналар мен жаңа туған нәрестелердің денсаулығына әсері) ғылыми зерттеулерінің аралық нәтижелері ұсынылды.</p> <p>2025 жылғы 19 қарашада «Ормандар және жердің деградациясы: үш Рио-конвенциясының синергиясы және Орталық Азияның жаһандық шешімдерге қосқан үлесі» тақырыбында іс-шара өткізілді. Талқылауға БҮҮ Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясының, Биологиялық әртүрлілік туралы БҮҮ Конвенциясының және Шөлейттенуге қарсы күрес туралы БҮҮ Конвенциясының хатшылықтары, Азық-түлік және ауыл шаруашылығы үйимы, Экономикалық ынтымақтастық және даму үйимы қатысты. Іс-шара барысында Орталық Азия мен 2026 жылғы қазанда биологиялық әртүрлілік жөніндегі COP17 конференциясын қабылдайтын Армениядағы осал экожүйелер мен қауымдастықтарды қорғауға арналған ғылыми негізделген шешімдерді қалыптастыру мәселелері талқыланды.</p>

**БҮҰ Қоршаған орта
жөніндегі
ассамблеясының
7-сессиясы (ЮНЕА-7)**

**Найроби, Кения, 2025
жылғы желтоқсан**

БҮҰ Қоршаған орта жөніндегі ассамблеясының 7-сессиясы (ЮНЕА-7) аясында, 2025 жылғы 8–12 желтоқсан аралығында Найроби қаласында өткен «Теніздер мен көлдердің тартылуы – XXI ғасырдың жаһандық апаты» тақырыбындағы қосымша іс-шараға әртүрлі елдердің экология саласындағы уәкілетті органдарының өкілдері, БҮҰ Қоршаған орта бағдарламасының, БҮҰ Еуропалық экономикалық комиссиясының, Рамсар конвенциясы хатшылығының, Арады құтқару халықаралық қорының, қаржы институттарының, ғылыми-зерттеу орталықтарының және сараптамалық қауымдастықтың өкілдері қатысты.

Іс-шара аясында Қазақстан ЮНЕА-8 барысында су дағдарысын еңсеруге арналған резолюция әзірлеу жөнінде бастама көтерді.